

PENSJONSORDNINGEN
FOR APOTEKVIKSOMHET

ÅRSBERETNING 2018

Innhold

1. INNLEDNING	Kort om 2018 Om pensjonsordningen Nøkkeltall	side 3 side 4 side 5
2. STYRETS BERETNING	Årsberetning for 2018 for Pensjonsordningen for apotekvirksomhet	side 8
3. REGNSKAP OG NOTER	Regnskap Noter	side 12 side 16
4. REVISJONSBERETNING	Revisors beretning	side 25
5. INNSIKT	Pensjonsforpliktelser Kapitalforvaltning Regelverk i endring	side 27 side 29 side 31
6. STATISTIKK	Statistikk	side 36

Kort om 2018

→ **Pensjonsordningen for apotekvirksomhet har gjennom mange år bygget opp og styrket sin soliditet, og leverer positive resultater også i 2018.**

Til tross for et turbulent år med et kraftig fall i aksjemarkedet høsten 2018, ble den totale avkastningen på pensjonsordningens midler for 2018 1,75 prosent. Eienomsinvesteringer og renteporteføljen bidro til en positiv totalavkastning. Du kan lese mer om dette på side 29.

Årets resultat viser et overskudd på 258 millioner kroner. Pensjonsforpliktelsene økte med 382 millioner kroner gjennom året. Økning i antall medlemmer totalt, lønnsøkning og regulering av pensjoner bidrar til økning i forpliktelser. Les mer i styrets beretning fra side 8.

Nye kapitalkrav i 2019

Bufferkapitalen er styrket gjennom 2018, og tilfredsstillende ved utgangen av året Finanstilsynets stresstester. Fra 2019 vil et nytt bindende kapitalkrav – forenklet solvenskapitalkrav – gjelde. Foreløpige beregninger viser at Pensjonsordningen for apotekvirksomhet har en bufferkapital som overstiger kravet med god margin. Du kan lese mer om nytt kapitalkrav på side 34.

Gjennom de siste årene har pensjonsordningen gjennomført nødvendige opppreserveringer og tilpasninger for å være rustet til å møte både nye kapitalkrav og svingninger i markedet. Ytterligere tilpasninger blir vurderte løpende.

Flere alderspensjonister

Det ble utbetalt 315 millioner kroner i pensjoner i året som gikk. Antall pensjonister i ordningen øker, og andelen pensjonister øker mer enn den aktive bestanden. Det er i tråd med trenden ellers i samfunnet, og et resultat av at vi lever lenger. Det er derfor hovedsakelig alderspensjonistene som står for veksten i antall pensjonister, mens andel mottakere av AFP, uføre- og etterlattepensjon er relativt stabil.

Regelverk i endring

I 2018 ble det innført ny personvernlovgivning, og i starten av 2019 ble forslag til norsk implementering av nytt pensjonskassedirektiv sendt på høring. I tillegg er tjenestepensjonsreglene i endring. En avtale om ny pensjonsløsning for offentlig sektor ble inngått i 2018, og AFP i privat sektor er under utredning. Alle endringer som på ulik måte påvirker Pensjonsordningen for apotekvirksomhet. Det kan du lese mer fra side 31.

**Det ble utbetalt
315 millioner kroner i
pensjoner i året som gikk.**

Om pensjonsordningen

→ Pensjonsordningen for apotekvirksomhet (POA) forvalter pensjonsrettigheter til ansatte i apotekene i Norge.

Pensjonsordningen for apotekvirksomhet ble opprettet i 1953 og er en lovfestet, kollektiv pensjonsordning. Det vil si at apotekere og fast ansatte i apotek har rett og plikt til medlemskap i pensjonsordningen, dersom de oppfyller vilkårene.

I tillegg til ansatte ved 934 apotek, har ordningen medlemmer fra andre virksomheter som har en nær tilknytning til farmasien, og som har søkt om særskilt medlemskap.

Medlemskap i pensjonsordningen for apotekvirksomhet omfatter alderspensjon, avtalefestet pensjon (AFP) og uførepensjon. Ved dødsfall kan etterlatte ha rett til etterlattepensjon. I tillegg kan man søke om boliglån. Du kan lese mer om hva pensjonsordningen omfatter på nettsidene www.spk.no/apotekordningen.

Administrasjon

Det er nedfelt i Lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet at ordningen skal administreres av Statens pensjonskasse, etter instruks gitt av Arbeids- og sosialdepartementet.

Styret for Pensjonsordningen for apotekvirksomhet er ordningens besluttende organ. Styret ledes av administrerende direktør i Statens pensjonskasse, og har i tillegg fire styremedlemmer med personlige varamenn.

Styret oppnevnes av Arbeids- og sosialdepartementet for fire år om gangen, etter innstilling fra medlemmenes arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner. Av de oppnevnte medlemmene skal to representere arbeidsgiverne, mens farmasøytisk og teknisk personale har én representant hver.

Styret 2018

- Leder: Finn Melbø - administrerende direktør i Statens pensjonskasse
- Stein Gjerding - sjeføkonom i Arbeidsgiverforeningen Spekter
- Trond A. Teisberg - forhandlingssjef i Hovedorganisasjonen Virke
- Renate Messel Hegre - forhandler i Parat/Farmasi-forbundet
- Greta Torbergson - generalsekretær i Norges Farmaceutiske Forening

Nøkkeltall

Nøkkeltall 2018

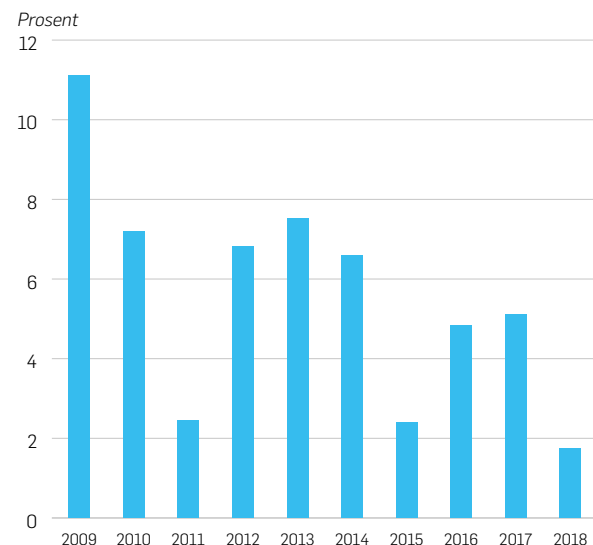
		2018	2017	2016
Medlemsvirksomheter og medlemmer :				
Arbeidsgivere i pensjonsordningen (# apoteker)	Antall	934	899	868
Medlemmer	Antall	21 375	20 967	20 288
Yrkesaktive medlemmer*	Antall	7 527	7 704	7 645
Pensjonister*	Antall	5 517	5 338	5 121
Personer med rettigheter fra tidligere arbeidsforhold**	Antall	8 331	7 925	7 522
Tjenestepensjon :				
Opptjente pensjonsrettigheter	Tusen kroner	7 656 872	7 275 090	6 989 457
Pensjonspremie	Tusen kroner	693 130	663 758	648 336
Utbetalt pensjoner	Tusen kroner	314 773	301 205	290 277
Kapitalforvaltning:				
Fondsmidler i ordningen	Mill. kroner	9 815	9 293	8 479
Årlig avkastning på fondsmidler (verdijustert)	Prosent	1,75	5,1	4,8

* Oppgitt antall er antall per polise. Et medlem kan ha mer enn én polise. F.eks. vil et medlem som mottar delvis uførepensjon fra pensjonsordningen, og arbeider delvis i aktiv stilling, ha to poliser som tilsvarende disse forholdene.

** Arbeider ikke lenger i virksomhet tilknyttet POA, men har pensjonsrettigheter i POA (kalles også oppsatt pensjon).

Kapitalforvaltning

Årlig avkastning

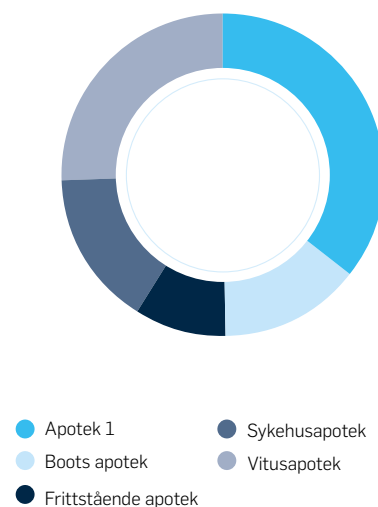
Midlene i ordningen er plassert i omløps- og anleggsobligasjoner, norske aksjer, eiendom, utenlandske aksjefond, spesialfond samt utlån til medlemmer.

Forvaltningen ga en verdijustert avkastning på 1,75 prosent i 2018. Snittavkastning siste 10 år er 5,6 prosent.

[Les mer på side 29.](#)

Aktive medlemmer

Antall aktive medlemmer fordelt på kjede

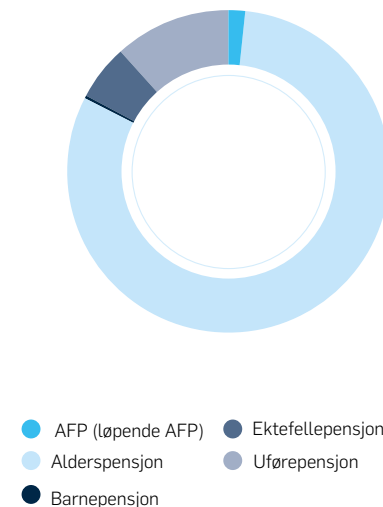
Aktive	Apotek 1	Vitus- apotek	Boots apotek	Sykehus- apotek	Fritt- stående apotek
Kvinner	2 416	1 649	950	1 011	567
Menn	263	264	121	150	135
Totalt	2 679	1 913	1 071	1 161	702
Endring fra 2017	-244	107	-75	40	-6

Tabellen viser antall aktive medlemmer per kjede og totalt for de frittstående apotekene, fordelt etter kjønn.

[Du finner mer statistikk på side 36.](#)

Pensjon

Opptjente pensjonsrettigheter

Pensjonsordningen for apotekvirksomhet omfatter alderspensjon, AFP, uførepensjon og etterlattepensjon.

Opptjente pensjonsrettigheter (oppgitt i tusen kroner)	
AFP (løpende AFP)	133 380
Alderspension	6 198 468
Barnepensjon	15 312
Ektefellepensjon	435 905
Uførepensjon	873 807
Totalt	7 656 872

Opptjente pensjonsrettigheter i ordningen økte med 382 millioner kroner fra 31.12.2017 til 31.12.2018. Alderspension utgjør 80 prosent av de totalt opptjente rettighetene på 7,657 mrd. kroner

[Les mer på side 27.](#)

Styrets beretning

Årsberetning 2018

for pensjonsordningen for apotekvirksomhet

→ **Pensjonsordningen for apotekvirksomhet (POA) oppnådde i 2018 et resultat på 258 millioner kroner. Tidsvektet avkastning for totalporteføljen var på 1,8 prosent. Pensjonsordningens soliditet er styrket gjennom 2018.**

Organisasjon

Pensjonsordningen administreres av Statens pensjonskasse, Oslo. Ved utgangen av 2018 har pensjonsordningen tre fast ansatte. Alle ansatte er kapitalforvaltere, og alle er menn. Den løpende oppfølgingen av ansatte skjer gjennom Statens pensjonskasse.

Det skal ikke forekomme forskjellsbehandling på grunn av kjønn, rase, alder eller etnisk bakgrunn i POA.

Styrets medlemmer oppnevnes av Arbeids- og sosialdepartementet. Styret ledes av administrerende direktør i Statens pensjonskasse. De øvrige styremedlemmene representerer Hovedorganisasjonen Virke, Arbeidsgiverforeningen Spekter, Norges Farmaceutiske Forening og Parat/Farmasiforbundet. Styret bestod pr. 31.12.2018 av fem medlemmer, to kvinner og tre menn. Styret i pensjonsordningen har gjennom året hatt 6 styremøter og behandlet 46 saker.

Bærekraft/samfunnsansvar

Pensjonsordningen har retningslinjer for etisk ansvarlige investeringer. Retningslinjene er utformet med utgangspunkt i retningslinjer for Folketrygdfondet (Statens pensjonsfond – innland). Videre legger pensjonsordningen også KLPs og NBIMs lister over ekskluderte selskaper til grunn for hvilke enkeltelskaper pensjonsordningen ikke skal investere i.

Pensjonsordningen driver ikke virksomhet som påvirker det ytre miljø.

Medlemmer, inn- og utbetalinger

Ved utgangen av 2018 var ansatte ved 934 apotek medlemmer i pensjonsordningen. Dette er en økning på 35 apotek fra 2017. Pensjonsordningen omfatter også medlemmer som ikke er ansatt ved apotek, men som er ansatt i andre stillinger knyttet til farmasien. Det var i alt 7 527 aktive medlemmer og 5 517 pensjonister ved årsskiftet.

Ansatte ved apotek har pliktig medlemskap i pensjonsordningen etter nærmere bestemmelser gitt i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet. Ansatte i andre stillinger knyttet til farmasien kan søke om medlemskap og kan også søke om utmelding. Virksomheter som meldte

seg ut av pensjonsordningen med virkning fra 1.1.2018 innbetalte ekstraordinært 6 millioner kroner. Dette er engangsoppgjør for beregnet fremtidig regulering av medlemmenes rettigheter, fratrasket virksomhetenes beregnede andel av overdekningen i pensjonsordningen.

Det er innbetalt i alt 709 millioner kroner i premier i 2018 mot 659 millioner kroner i 2017. Videre er det utbetalt 315 millioner kroner i pensjoner mot 301 millioner kroner i 2017. Fakturert, men ikke innbetalt premie, utgjør i alt 161 millioner kroner ved årsskiftet.

Premiesatsen var i 2018 på 18,1 prosent. Premien fordeles mellom arbeidstakere og arbeidsgivere. Arbeidstakerne har betalt en premie på 3,4 prosent av pensjonsgrunnlaget, mens arbeidsgiverne har betalt 14,7 prosent.

Pensjonene ble i 2018 regulert med utgangspunkt i en faktor på 3,47 prosent. På samme måte som i folketrygden trekkes en fast faktor på 0,75 prosent fra ved reguleringen av de fleste pensjonene. Dette ga en økning i samlet pensjon på minimum 2,69 prosent.

Finansiell risiko

Styret har vedtatt en investeringsstrategi som setter rammer for hvilken risiko som kan tas, og hvilke typer investeringer som kan foretas. Strategien innebærer at kapitalen plasseres ut fra et langsiktig perspektiv, og med moderat risiko.

Pr. 31.12.2018 var andelen aksjer, aksjefond, hedgefond og spesialfond 11 prosent av den totale kapitalen. Dette er 1 prosentpoeng lavere enn i 2017. Investeringsstrategien og fullmaktstrukturen gir etter styrets vurdering god kontroll med forvaltningen av ordningens midler.

Porteføljen av anleggsobligasjoner utgjør 19 prosent av totale eiendeler ved utgangen av året. Andelen er økt med 2 prosentpoeng sammenlignet med året før. Løpende avkastning fra denne porteføljen er om lag 4,0 prosent.

Forsikringsrisiko

Risikostyringen på investeringssiden og risikostyringen knyttet til de forsikringstekniske avsetningene ses i sammenheng. De forsikringstekniske avsetningene er forpliktelser med lang tidshorisont. Derfor plasseres også kapitalen ut fra et langsiktig perspektiv.

Det forsikringstekniske oppgjøret for 2018 er basert på beregningsgrunnlaget K2005 med beregningsrente på 3 prosent. Det er gjort tillegg for 15 prosent sikkerhetsmargin for dødelighet i forhold til tariffen K2005. Uføreforutsetningen er basert på beregningsgrunnlaget K1963 styrket med en faktor på 2,5.

Resultat

Årets resultat viser et overskudd på 258 millioner kroner. Netto resultat knyttet til finansielle eiendeler er positivt med 164 millioner kroner. Dette inkluderer endring i urealiserte gevinster og tap. Bortsett fra aksjer har alle aktivaklasser gitt positive bidrag til avkastningen for 2018.

Det er tilbakeført urealiserte kursgevinster på 131 millioner kroner fra kursreguleringsfondet i 2018. Dette har forbedret resultatet i 2018 tilsvarende.

Det er bokført en økning i pensjonsforpliktelsene (premiereserven) i 2018 på totalt 382 millioner kroner. Vekst i antall medlemmer totalt, samt lønnsøkning og regulering av løpende pensjoner bidrar til økningen i forpliktelsene.

Årets overskudd på 258 millioner kroner avsettes til annen opptjent egenkapital.

Økonomisk stilling

Pensjonsordningen har pr. 31.12.2018 en total kapital på 10 005 millioner kroner. Av totale eiendeler er ca. 73 prosent plassert i rentebærende verdipapirer, 11 prosent i aksjer, aksjefond, hedgefond og spesialfond, 12 prosent i bygninger og faste eiendommer, 1 prosent i utlån, 2 prosent i bankinnskudd, mens øvrige balanseposter utgjør 1 prosent.

Annen opptjent egenkapital utgjør 1 807 millioner kroner ved utgangen av året. Dette er en økning på 253 millioner kroner fra 2017. Pensjonsordningen har beregnet solvensmarginkrav i henhold til kravene som gjelder for private pensjonskasser. Pr. 31.12.2018 utgjør beregnet solvensmarginkrav 269 millioner kroner. Solvensmarginkravet skal dekkes innenfor annen opptjent egenkapital.

Ordningens frie egenkapital består av annen opptjent egenkapital utover solvensmarginkravet. Den frie egenkapitalen utgjør i alt 1 538 millioner kroner ved utgangen av 2018. Dette er nødvendig buffer for å stå imot tilfeldig risiko som ikke er dekket av premien. Bufferen tilsvarende 15,4 prosent av totalkapitalen. Til sammenligning utgjorde den frie egenkapitalen i alt 1 299 millioner kroner ved utgangen av 2017. Dette tilsvarte 13,6 prosent av totalkapitalen.

Pr. 31.12.2018 er det avsatt 422 millioner kroner i netto urealiserte kursgevinster til kursreguleringsfond. Kursreguleringsfondet er en buffer mot eventuelle fremtidige kursfall.

Bufferkapitalen styrket seg gjennom 2018. Avkastning på verdipapirporteføljen bidro sammen med innbetalte premier til denne styrkingen. Avkastningen (tidsvektet) på 1,8 prosent i 2018 er bedre enn sammenlignbar referanseindeks, men noe svakere enn det som ble lagt til grunn ved inngangen til året.

Pensjonsordningen beregner kapitalbehov basert på Finanstilsynets stresstester etter lignende regler som gjelder for private pensjonskasser. Stresstestene viser ordningens evne til å tåle tap uten at det truer ordningens videre drift. Bufferkapitalen tilfredsstiller pr. 31.12.2018 kapitalbehovet basert på Finanstilsynets stresstest med moderate stressfaktorer. Testen hvor bufferkapitalen måles mot ekstreme stressfaktorer, viser også en tilfredsstillende finansiell stilling. Lave rentenivåer, sammen med veksten i pensjonsforpliktelsene er imidlertid en utfordring for Pensjonsordningen for apotekvirksomhet, og for bransjen generelt.

Fra 2019 vil pensjonsordningen beregne kapitalbehovet i tråd med nytt bindende kapitalkrav for pensjonskasser, forenklet solvenskapitalkrav. Foreløpige beregninger av nytt forenklet solvenskapitalkrav gjeldende fra 2019 basert på regnskapet per 31.12.2018, viser en tilfredsstillende finansiell stilling.

Oppsummering

Årsregnskapet er utarbeidet under forutsetning om fortsatt drift. Pensjonsordningen har pr. 31.12.2018 foretatt forsikringsmessige avsetninger i samsvar med lov av 26. juni 1953 nr. 11 om Pensjonsordning for apotekvirksomhet.

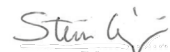
Årsregnskapet for Pensjonsordningen for apotekvirksomhet gir etter styrets oppfatning tilfredsstillende informasjon for å bedømme resultatet av pensjonsordningens

virksomhet i 2018 og den økonomiske stillingen ved utgangen av året.

Styret anser at den økonomiske stillingen ved årsskiftet er tilfredsstillende. Sammen med den vedtatte investeringsstrategien mener styret dette gir et tilfredsstillende grunnlag for å møte de utfordringer som bransjen står overfor. Forutsetningen om fortsatt drift er således til stede.

Oslo, 28. mars 2019

 Finn Melbø (leder)

 Stein Gjerding

 Greta Torbergsen

 Trond Teisberg

 Renate Messel Hegre

Regnskap og noter

Resultatregnskap 2018

	Note	2018	2017
TEKNISK REGNSKAP			
Premieinntekter			
Premieinntekter	17	693 130 488	663 757 581
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen			
Renteinntekter og utbytte mv. på finansielle eiendeler		209 701 609	186 851 908
Netto driftsinntekt fra eiendomsfond		46 851 791	7 694 566
Verdiendringer på investeringer		-129 058 848	202 875 276
Realisert gevinst og tap på investeringer		29 879 409	26 450 682
Sum netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	21	157 373 961	423 872 432
Forsikringsytelser			
Utbetalte pensjoner	18	314 773 221	301 205 259
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser			
Endring i premiereserve	11	381 910 000	285 633 000
Endring i særskilte forpliktelser		-9 959 894	-8 788 372
Endring i kursreguleringsfond		-130 836 776	202 730 668
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser	22	241 113 330	479 575 296
Forsikringsrelaterte driftskostnader			
Forvaltningskostnader	19	24 996 923	23 944 651
Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader	20	17 032 609	17 165 605
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader		42 029 532	41 110 257
Resultat av teknisk regnskap		252 588 366	265 739 202

	Note	2018	2017
IKKE-TEKNISK REGNSKAP			
Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen			
Renteinntekter og utbytte mv. på finansielle eiendeler		9 060 929	9 488 794
Netto driftsinntekt fra eiendomsfond		2 024 404	390 749
Verdiendringer på investeringer		-5 576 462	10 302 499
Realisert gevinst og tap på investeringer		1 291 050	1 343 230
Sum netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen	21	6 799 921	21 525 272
Andre inntekter			
Renteinntekter bankinnskudd drift		112 917	213 300
Forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen			
Forvaltningskostnader	19	1 060 356	1 222 624
Resultat av ikke-teknisk regnskap		5 852 482	20 515 948
Totalresultat		258 440 848	286 255 150
Overføringer og disponeringer			
Avsatt til/overført fra(-) annen opptjent egenkapital	13, 14, 22	258 440 848	286 255 150
Sum disponeringer		258 440 848	286 255 150

Balanse / Eiendeler

	Note	31.12.2018	31.12.2017
EIENDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN			
INVESTERINGER			
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost			
Obligasjoner som holdes til forfall	2	60 572 537	62 132 533
Bolig- og forretningslån	3	2 399 087	3 597 442
Sum finansielle eiendeler som måles til amortisert kost		62 971 624	65 729 975
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
Aksjer og andeler	4, 7	71 368 611	83 961 281
Rentebærende verdipapirer	5, 7	167 614 138	201 661 670
Finansielle derivater	6, 7	0	0
Bankinnskudd		5 530 523	2 738 128
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi		244 513 273	288 361 078
Sum investeringer i selskapsporteføljen		307 484 897	354 091 053
Fordringer			
Kundefordringer	9	161 533 061	177 709 204
Fordring meglere		0	6 344 221
Sum fordringer		161 533 061	184 053 425
Andre eiendeler			
Bankinnskudd drift	8	6 431 645	14 982 954
Forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter			
Opptjent ikke fakturert premie		6 000 000	5 550 000
Opptjent utbytte		3 885 264	4 005 395
Forskuddsbetalte kostnader		54 322	50 593
Sum forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		9 939 586	9 605 988
Sum eiendeler i selskapsporteføljen		485 389 189	562 733 420

	Note	31.12.2018	31.12.2017
EIENDELER I KUNDEPORTEFØLJENE			
INVESTERINGER I KOLLEKTIVPORTEFØLJEN			
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost			
Obligasjoner som holdes til forfall	2	1 875 291 984	1 579 063 298
Bolig- og forretningslån	3	74 274 400	91 426 950
Sum finansielle eiendeler som måles til amortisert kost		1 949 566 384	1 670 490 249
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
Aksjer og andeler	4, 7	2 209 532 426	2 133 828 608
Rentebærende verdipapirer	5, 7	5 189 240 289	5 125 117 649
Finansielle derivater	6, 7	0	0
Bankinnskudd		171 221 905	69 587 977
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi		7 569 994 621	7 328 534 234
Sum investeringer i kollektivporteføljen		9 519 561 004	8 999 024 483
Sum eiendeler i kundeporteføljene		9 519 561 004	8 999 024 483
Sum eiendeler		10 004 950 193	9 561 757 903

Balanse / Egenkapital og forpliktelser

	Note	31.12.2018	31.12.2017
Opptjent egenkapital			
Annen opptjent egenkapital	10, 13	1 806 637 705	1 553 693 974
Sum opptjent egenkapital	10, 14, 15, 16	1 806 637 705	1 553 693 974
Forsikringsforpliktelser			
Premiereserve	11	7 657 000 000	7 275 090 000
Særskilt forpliktelse - for regulering av pensjoner	12	80 850 674	79 095 348
Kursreguleringsfond		422 512 904	553 349 680
Sum forsikringsforpliktelser		8 160 363 578	7 907 535 028
GJELD I SELSKAPSPORTEFØLJEN			
Finansielle gjeldsposter som måles til virkelig verdi			
Finansielle derivater	6	757 203	117 831
Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter			
Påløpt kostnad		2 935 973	2 700 055
Annen kortsiktig gjeld			
Gjeld til megler		1 100 000	85 000 000
GJELD I KUNDEPORTEFØLJENE			
Finansielle gjeldsposter som måles til virkelig verdi			
Finansielle derivater	6	23 442 588	2 994 617
Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter			
Påløpt kostnad		9 713 146	9 716 396
Sum egenkapital og forpliktelser		10 004 950 193	9 561 757 902

Oslo, 28. mars 2019

Finn Melbø (leder)

Stein Gjerding

Greta Torbergsen

Trond Teisberg

Renate Messel Hegre

Kontantstrømoppstilling

(Tall i hele kroner)	2018	2017
Kontantstrøm fra drift		
Innbetaling fra medlemmene	721 059 916	746 737 970
Bankrenter	740 731	708 835
Renteinntekter utlån	1 813 087	2 266 597
Renter obligasjoner/sertifikater	203 541 848	176 999 994
Aksjeutbytte	12 746 431	16 528 309
Andre inntekter	1 892 423	1 099 317
Sum	941 794 436	944 341 023
Betalte finansutgifter	-793 613	-1 572 135
Betalte pensjoner	-314 773 221	-301 205 259
Administrasjonsutgifter	-42 404 332	-41 641 557
Endring i leverandørgjeld	233 208	83 339
Endringer i annen gjeld	-84 122 832	4 942 450
Sum	-441 860 790	-339 393 162
Sum kontantstrøm fra drift	499 933 646	604 947 860
Kontantstrøm fra investeringer		
Netto realisert kursgevinst/-tap(-) aksjer/derivater/spesialfond	23 103 297	21 833 963
Netto realisert kurstap(-)/-gevinst obligasjoner/sertifikater	8 067 162	5 959 949
Netto realisert avkastning eiendomsfond	48 876 195	8 085 315
Netto endring i utlån	18 427 300	15 050 550
Netto tap lån	0	0
Netto endring i eiendomsfond	-74 377 223	-199 563 683
Netto endring i verdipapir	-416 986 242	-796 844 132
Netto endring i andre fordringer	-5 672 004	158 761 347
Sum kontantstrøm fra investeringer	-398 561 514	-786 716 692

(Tall i hele kroner)	2018	2017
Kontantstrøm fra finansiering		
Innbetalt ansvarlig kapital	-5 497 117	-34 894 574
Sum kontantstrøm fra finansiering	-5 497 117	-34 894 574
Netto kontantstrøm i perioden	95 875 015	-216 663 405
Likviditetsbeholdning 1.1.	87 309 059	303 972 464
Likviditetsbeholdning 31.12.	183 184 073	87 309 059
Netto endring likvidbeholdning	95 875 015	-216 663 405

Noter

Note 1 | Regnskapsprinsipper

Regnskapet er så langt det passer satt opp i overensstemmelse med Forskrift om årsregnskap for pensjonsforetak av 20.12.2011, og regnskapslov gjeldende fra 01.01.1999.

Pensjonspremier

Pensjonspremier inntektsføres etter hvert som de opptjenes. Innbetaling av pensjonspremier skjer etterskuddsvis hvert kvartal.

Renter

Renter inntektsføres etter hvert som de opptjenes.

Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost

Obligasjoner som holdes til forfall er vurdert til kostpris korrigert for resultatført over-/ underkurs. Over-/underkurs på kjøpstidspunktet resultatføres over obligasjonens gjenværende løpetid.

Bolig- og forretningslån er bokført til pålydende verdi pr. 31.12.2018.

Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi

Aksjer og andeler

Aksjer og andeler er vurdert til virkelig verdi pr. 31.12.2018. Virkelig verdi er lik markedsverdi pr. 31.12.2018. Markedsverdien er basert på siste omsatte kurs i 2018.

I aksjer og andeler inngår andeler i eiendomsfond. Andelene er vurdert til markedsverdi pr. 31.12.2018. Markedsverdien er basert på uavhengige verddivurderinger av eiendommene.

I aksjer og andeler inngår også andeler i infrastrukturfond

og hedgefond. Fondene har beregnet verdien av andelene pr. 31.12.2018 i henhold til bransjestandard.

Obligasjoner

Obligasjoner er vurdert til virkelig verdi pr. 31.12.2018. Verdiendringen føres over resultatet. Virkelig verdi er lik markedsverdi pr. 31.12.2018. Markedsverdi er lik ligningskurs for 2018.

Finansielle derivater

Valutaterminer er bokført til virkelig verdi pr. 31.12.2018. Virkelig verdi er lik markedsverdi pr. 31.12.2018.

Verdipapirer som måles til virkelig verdi, er vurdert som én portefølje. Sum markedsverdi fratrukket sum anskaffelseskost utgjør urealisert gevinst eller tap for porteføljen. Netto urealisert gevinst avsettes til kursreguleringsfondet. Netto urealisert tap utgiftsføres.

Utenlandsk valuta

Bankinnskudd, samt fordringer og gjeld i utenlandsk valuta, er omregnet til valutakurs pr. 31.12.2018.

Forsikringsforpliktelser

Beregningene er basert på forutsetningen om at pensjonsordningen fortsetter å være operativ så lenge det er knyttet forpliktelser til de som er medlemmer pr. 31.12.2018. Det er derfor tatt hensyn til alle potensielle pensjonsytelser i lov om Pensjonsordning for apotekvirksomhet som er under utbetaling eller som kan bli aktuelle på et senere tidspunkt. I tillegg omfattes ordningen av avtalefestet pensjon (AFP) med mulighet til uttak av pensjon fra 62 år etter gitte kriterier.

Det beregnes en kontantverdi av opptjent pensjon basert på medlemsstatus pr. balansedato (31.12.2018) for alle med-

lemmer i ordningen. Beregningene er foretatt etter standardiserte aktuarielle prinsipper med hensyn på neddiskontering og beregning av risiko. Det legges til grunn at pensjonsytelsene tjenes opp lineært fra ansettelse til pensjonering, justert for eventuell tilleggstid dersom medlemmet har tidligere opptjent rettighet.

De aktuarielle forutsetningene for dødelighet ved opplevelsrisiko og dødelighet for dødsrisiko er basert på grunnlagselementene i K2005. Dødelighet ved opplevelsrisiko er i tillegg styrket med 15 % sikkerhetsmargin for begge kjønn.

Uføresannsynlighetene er basert på beregningsgrunnlaget K1963 styrket med en faktor på 2,5.

Opptjent egenkapital

Opptjent egenkapital består av Annen opptjent egenkapital. Annen opptjent egenkapital utgjør pensjonsordningens overdekning i forhold til pensjonsordningens forpliktelser. Denne egenkapitalen skal minimum tilsvare beregnet solvensmarginkrav. Solvensmarginkravet er omtalt i note 15. Annen opptjent egenkapital utover solvensmarginkravet/krav til minimumskapital er definert som fri egenkapital. Det er ingen retningslinjer som begrenser anvendelsen av den frie egenkapitalen i Pensjonsordningen for apotekvirksomhet.

Note 2 | Obligasjoner som holdes til forfall

Tall i hele 1.000					Forskjell mellom bokført verdi og pålydende
Utsteder	Pålydende verdi	Kostpris	Bokført verdi	Markeds-verdi	
Statsgaranterte	100 000	90 490	99 570	101 300	430
Bank/finans	175 000	174 808	174 865	174 653	135
Kommune/fylke	25 000	23 835	24 093	24 388	907
Industri	1 335 300	1 336 693	1 336 280	1 346 223	-980
Energi	265 000	267 238	266 437	270 641	-1 437
Sum obligasjoner som holdes til forfall:	1 900 300	1 893 064	1 901 245	1 917 204	-945
Opptjente renter			34 620	34 620	
Total bokført verdi	1 900 300	1 893 064	1 935 865	1 951 824	-945
Bokført verdi 1.1.2018:			1 641 196		
Tilgang 2018:			405 300		
Avgang 2018:			-118 795		
Årets periodiserte over-/underkurs:			662		
Endring opptjente renter 2018:			7 502		
Bokført verdi 31.12.2018:			1 935 865		
Herav andel kollektivporteføljen			1 875 292		
Herav andel selskapsporteføljen			60 573		

Alle obligasjoner som holdes til forfall er notert på regulerte markedsplasser. Alle obligasjoner er utstedt i NOK. Effektiv rente på obligasjoner som holdes til forfall er 4,0 prosent. Effektiv rente er beregnet på grunnlag av effektiv rente på det enkelte papir. Effektiv rente vektet i forhold til det enkelte papirs pålydende og summeres. Forskjellen mellom bokført verdi og pålydende resultatføres over obligasjonenes gjenværende løpetid.

Note 3 | Bolig- og forretningslån

Pensjonsordningen yter lån til sine medlemmer. Bolig- og forretningslån er bokført til pålydende verdi pr. 31.12.2018. Tapene for utlånsvirksomheten er erfaringsmessig meget små. Det foretas derfor ingen generell tapsavsetning på utlån.

Låntagere med boliglån er delvis dekket av en gjeldsforsikring hvor pensjonsordningen er selvassurandør. Det er ikke foretatt avsetninger for mulige erstatningstilfeller pr. 31.12.2018, siden antall erstatningstilfeller og beløpene knyttet til disse har vært lave de senere årene.

Spesifisering av låneporteføljen

	Lån til bolig	Statsgaranterte gjeldsbrevlån	Totalt
Antall	128	2	130
Beløp	76 140 191	397 251	76 537 442
Opptjente renter			136 045
Totalt			76 673 487
Herav andel kollektivporteføljen:	74 274 400		
Herav andel selskapsporteføljen:	2 399 087		

Renten for boliglån gikk ned fra 2,20 prosent til 2,10 prosent fra 1.7.2018. For statsgaranterte gjeldsbrevlån gikk rentesatsen ned til 2,60 prosent.

Tap mv på utlån	2018	2017	2016	2015	2014
Avskrevet hovedstol	0	0	0	0	354
Avskrevet hovedstol, gjeldsforsikring	0	0	0	0	0
Avskrevet renter	0	0	0	0	0
Avskrevet renter, gjeldsforsikring	0	0	0	0	0
Innbetalt tidligere avskrevet	0	0	0	0	0
Sum	0	0	0	0	354

Note 4 | Aksjer/andeler

Aksjer notert på Oslo Børs

Selskap	Kostpris	Bokført verdi
Af Gruppen Ord	8 460 832	13 200 000
B2 Holding Asa	14 823 713	9 840 000
Borregaard Asa	10 969 903	16 456 000
Elkem Asa	15 576 820	11 097 500
Equinor Asa (Tidligere Statoil Asa)	11 537 729	9 738 750
Europris Asa	15 996 070	9 954 500
Fjord1 As	9 586 196	14 104 000
Fjordkraft Holding	12 740 653	13 600 000
Golden Energy Offshore Services As	10 584 810	6 562 582
Hexagon Composites	14 379 815	14 351 025
Pioneer Property Group Asa	12 500 000	12 875 000
Ringerike Sparebank	10 514 172	12 090 099
Sbanken Asa	9 061 226	15 000 000
Softox As	4 100 000	3 375 000
Sparebank 1 Bv	7 330 413	7 974 400
Sparebanken Telemark	8 121 475	8 187 200
Storebrand Asa	8 365 258	8 013 200
Tgs Nopec Geophysical Co	6 208 538	4 865 040
Yara International	18 701 091	16 675 000
Sum norske aksjer	209 558 715	207 959 297
Autoliv Inc	12 587 897	10 931 300
Dometic Group Ab	8 834 629	6 435 660
Epiroc Ab-A	12 960 878	12 516 290
Huhtamaki Oyj	12 528 210	10 187 231
International Petroleum Corporation Of Sweden	9 633 949	7 118 230
Investor Ab B-Aksjer	17 708 748	18 312 378
Iss As	13 827 500	10 871 935
Novo Nordisk As-B	22 856 829	21 743 870
Sandvik Ab	11 472 357	11 211 554
Subsea 7 S.A (Tidli Acergy S.A.)	27 091 017	20 648 600
Vestas Wind Systems As	16 425 636	17 306 247
Volvo Ab-B	15 283 073	12 436 913
Sum utenlandske aksjer	181 210 724	159 720 208
Sum enkeltaksjer notert på Oslo Børs/VINX	390 769 438	367 679 504

Aksjefond

Fond	Kostpris	Bokført verdi
BlackRock World Index Fund	262 350 878	578 677 472
Sum utenlandske aksjefond	262 350 878	578 677 472

Hedgefond/Spesialfond

Fond	Kostpris	Bokført verdi
Archmore Infrastructure Debt Platform SCA-SICA V-SIF	78 499 424	85 824 730
QVT Roiv Hldgs Offshore Ltd. A	764 298	1 241 753
Sector Healthcare Fund Class A	20 402 707	43 793 969
Sum utenlandske hedgefond/spesialfond	99 666 429	130 860 452

Eiendomsfond

Fond	Kostpris	Bokført verdi
Aberdeen Eiendomsfond Norge I AS	3 175 833	3 445 152
Aberdeen Eiendomsfond Norge I IS	306 296 790	341 092 637
Pareto Eiendomsfelleskap AS/IS	427 763 408	550 613 071
Union Core Real Estate Fund AS	3 000 000	3 081 888
Union Core Real Estate Fund IS	297 000 001	305 450 864
Sum eiendomsfond	1 037 236 031	1 203 683 610

Sum aksjer og andeler	1 790 022 777	2 280 901 038
------------------------------	----------------------	----------------------

Herav andel kollektivportefølje	1 734 013 578	2 209 532 426
Herav andel selskapsportefølje	56 009 199	71 368 611

Porteføljen av enkeltaksjer består av aksjer som er notert på Oslo Børs, samt aksjer som er notert på børs i København, Stockholm eller Helsinki og som inngår i VINX benchmark index. Det er gitt rammer for hvor stor andel av totalkapitalen som kan plasseres i aksjer i ett enkelt selskap, samt for maksimal risiko på forvaltningen av enkeltaksjer totalt sett.

Black Rock World Index Subfund speiler referanseindeksen MSCI World Index, og har derfor tilnærmet samme risikoprofil som denne.

Investeringene i spesialfond består ved årsskiftet av 3 ulike fond - 2 hedgefond og Archmore Infrastructure Debt platform. Dette fondet investerer i infrastruktur. Referanseindeksen for hedgefondsinvesteringene for 2018 har som tidligere vært Global Hedge Fund Index.

Eiendomsinvesteringer består av andeler hos Aberdeen Eiendomsfond Norge I IS/AS, Pareto Eiendomsfelleskap AS/IS og Union Core Real Estate Fund IS/AS. Investeringene er bokført til markedsverdi pr. 31.12.2018. Markedsverdien av andelene er beregnet basert på uavhengige verdivurderinger av eiendommene.

Bokført verdi av eiendomsinvesteringene pr. 31.12.2018 (tusen kroner):

	2018	2017	2016	2015	2014
Inngående balanse	1 101 755	826 565	937 384	858 515	609 043
Tilgang i året til anskaffelseskost	74 377	225 623	0	62 019	237 349
Avgang i året til anskaffelseskost	0	-26 059	-138 140	0	0
Verdireguleringer i regnskapsåret	27 552	75 626	27 321	16 850	12 123
Utgående balanse	1 203 684	1 101 755	826 565	937 384	858 515
Herav andel kollektivporteføljen	1 166 021	1 060 044	806 118	904 522	826 073
Herav andel selskapsporteføljen	37 663	41 711	20 447	32 862	32 442

Selskapsstrukturen i Pareto Eiendomsfelleskap AS/IS består av to selskaper – Pareto Eiendomsfelleskap IS og Pareto Eiendomsfelleskap AS, hvor AS'et er hovedmann i IS'et. Investeringen i Pareto Eiendomsfelleskap AS/IS anses som en direkte investering i eiendom. Det er kun investert i eiendommer i Norge. Av de totale investeringene i Pareto Eiendomsfelleskap er 83 prosent fast eiendom i Stor-Oslo, 10 prosent er fast eiendom på Østlandet for øvrig, og 7 prosent er fast eiendom i Vestfold. 75 prosent av de totale investeringene er i bygg relatert til lager/logistikk, 14 prosent er i bygg relatert til terminal/logistikk, mens resterende 11% er bygg relatert til handel. Gjennomsnittlig vektet restløpetid på leiekontraktene for eiendommene i porteføljen er gjennom 2018 svakt redusert fra til 10,3 år til 10 år. Total bruttoleie for 2018 var på 159,7 millioner kroner.

Selskapsstrukturen i Aberdeen Eiendomsfond Norge I IS/AS består av to selskaper – Aberdeen Eiendomsfond Norge I IS og Aberdeen Eiendomsfond Norge I AS, hvor AS'et er hovedmann i IS'et. Investeringen i Aberdeen Eiendomsfond Norge I IS/AS anses som en direkte investering i eiendom. Det er kun investert i eiendommer i Norge. Av de totale investeringer i Aberdeen Eiendomsfond Norge I IS/AS er 73 prosent fast eiendom i Stor-Oslo, 12 prosent i Trondheim, 9 prosent i Bergen, 2 prosent i Stavanger og 4 prosent i andre kommuner. Porteføljen består av 30 eiendommer. Gjennomsnittlig vektet restløpetid på leiekontraktene for eiendommene i porteføljen er ved utgangen av 2018 på 5,6 år, noe som er svakt opp i forhold til utgangen av 2017. Totale brutto leieinntekter utgjorde 547 millioner kroner i 2018.

Selskapsstrukturen i Union Core Real Estate Fund IS/AS består av to selskaper – Union Core Real Estate Fund IS og Union Core Real Estate Fund AS, hvor AS'et er hovedmann i IS'et. Investeringen i Union Core Real Estate Fund IS/AS anses som en direkte investering i eiendom. Det er kun investert i eiendommer i Norge. Union Core Real Estate er et relativt nystartet fond. Fondet har foreløpig investert i 7 eiendommer: 4 eiendommer i Stor Oslo, en eiendom i Bergen, en i Trondheim, og et nybygg under oppføring i Stavanger-området. Totale leieinntekter for fondet er på 59,3 millioner kroner, og gjennomsnittlig restløpetid på leiekontraktene er 11,4 år. 37 % av leieinntektene kommer fra offentlig sektor, 40% fra private foretak og 23 % fra stiftelser/foreninger.

Ingen del av eiendomsarealet er til egen benyttelse for Pensjonsordningen for apotekvirksomhet.

Note 5 | Obligasjoner

Utsteder	Kostpris	Markedsverdi	Urealiserte gevinster
Bank og finans	2 110 252 088	2 114 878 914	4 626 825
Kommune/fylke	1 280 838 580	1 282 537 066	1 698 486
Statsgaranterte	305 713 409	304 407 650	-1 305 759
Industri	933 116 630	903 308 977	-29 807 653
Energi	261 565 750	265 288 517	3 722 767
Ansvarlige lån	462 734 870	461 699 141	-1 035 729
Sum rentepapirer omløpsmidler	5 354 221 327	5 332 120 265	-22 101 062
Opptjente renter		24 734 163	
Totalt	5 354 221 327	5 356 854 428	
Herav andel kollektivporteføljen		5 189 240 289	
Herav andel selskapsporteføljen		167 614 138	

Porteføljen av rentepapirer klassifisert som omløpsmidler består av rentepapirer som er notert på Oslo Børs, Oslo ABM og Nordic Nasdaq (Stockholm), samt ikke listede rentepapirer. Alle rentepapirer klassifisert som omløpsmidler er utstedt i NOK, bortsett fra seks rentepapirer utstedt i USD, fem rentepapirer utstedt i EUR, og fire rentepapirer utstedt i SEK. Effektiv rente for papirer med flytende rente er på ca. 2,1 % og på fastrentepapirer på ca. 2,0 % p.t. Gjennomsnittlig effektiv rente er beregnet ut fra de enkelte papirenes effektive rente vektet i forhold til markedsverdi.

Note 6 | Finansielle derivater

Hensikten med bruk av derivater i forvaltningen er å effektivisere forvaltningen av fonds-midlene, herunder muligheten for å sikre investeringene. Pensjonsordningen kan i utgangs-punktet kun investere i børsnoteerte (standardiserte) derivater. Underliggende papirer må være verdipapirer som ordningen kan investere i i henhold til gjeldende retningslinjer. Ikke-standardiserte derivater (Over The Counter-derivater) kan kun benyttes til sikrings-formål. Dette gjelder imidlertid ikke norske FRA.

Pr. 31.12.2018 var det investert i følgende derivater:

Valuta kjøpt	Valuta solgt	Nominelt beløp i NOK	Virkelig verdi i NOK
NOK	EUR	-365 442 200	-7 259 851
NOK	USD	-495 385 750	-9 576 005
NOK	SEK	-161 618 138	-6 320 310
NOK	DKK	-50 198 325	-1 043 624
Sum valutaterminer		-1 072 644 413	-24 199 791
Herav andel kollektivporteføljen (gjeld)			-23 442 588
Herav andel selskapsporteføljen (gjeld)			-757 203

Det har gjennom 2018 vært foretatt sikring av de utenlandske aksjeinvesteringene ved bruk av opsjoner. Slike sikringsforretninger har belastet regnskapet for 2018 med netto om lag 4 millioner kroner. I tillegg har det i 2018 vært handlet aksjeopsjoner for på en effektiv måte å justere aksjeeksponeringen.

Note 7 | Finansielle instrumenter målt til virkelig verdi

I henhold til årsregnskapsforskriften for pensjonsforetak skal finansielle instrumenter som måles til virkelig verdi klassifiseres i forhold til hvordan virkelig verdi måles. Klassifiseringen sier noe om relativ usikkerhet knyttet til målingen for de ulike nivåene.

Forskriften definerer tre beregningsnivåer for hvordan virkelig verdi måles:

1. Virkelig verdi måles ved bruk av noterte priser i aktive markeder for identiske finansielle instrumenter. Ingen justering foretas i disse prisene.
2. Virkelig verdi måles med bruk av annen observerbar input enn de noterte prisene som brukes i nivå 1, enten direkte (priser) eller indirekte (utledet fra priser).

3. Virkelig verdi måles med bruk av input som ikke baseres på observerbare markedsdata (ikke observerbar input).

Virkelig verdi hierarki for finansielle instrumenter målt til virkelig verdi:

	31.12.2018	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
Aksjer og andeler	2 280 901 038	367 679 504	578 677 472	1 334 544 062
Obligasjoner	5 356 854 428		5 356 854 428	
Finansielle derivater	-24 199 791		-24 199 791	
Totalt	7 613 555 674	367 679 504	5 911 332 108	1 334 544 062

Note 8 | Bankinnskudd

Av bankinnskudd knyttet til drift på 6 431 645 kroner pr. 31.12.2018 utgjør 315 695 kroner bundne skattetrekkmidler.

Som sikkerhet for ulike derivatposisjoner må pensjonsordningen stille sikkerhet i form av bundne innskudd på marginkontoer i bank. Pr. 31.12.2018 er det ingen slike bundne innskudd.

Note 9 | Kundefordringer – tap på kundefordringer

Kundefordringer er bokført med 161 533 061 kroner og består av:

	31.12.2018	31.12.2017
Kundefordringer knyttet til premieinntekter:	161 248 873	177 240 789
Kundefordringer lån:	611 781	728 658
Øvrige kundefordringer	0	398
Avsetning for mulige tap:	-327 593	- 260 641
Sum kundefordringer:	161 533 061	177 709 204

Kundefordringer er bokført til pålydende verdi pr. 31.12.2018. Det er foretatt avsetning for mulig tap i kundefordringene pr. 31.12.2018.

Bokført tap på fordringer spesifiseres som følger:

	2018	2017
Realisert tap på fordringer:	0	0
Endring avsetning for mulig tap:	66 952	260 641
Bokført tap på fordringer:	66 952	260 641

Note 10 | Annen opptjent egenkapital

Annen opptjent egenkapital er pr. 31.12.2018 på 1 806 637 705 kroner. Annen opptjent egenkapital med tillegg av kursreguleringsfondet på 422 512 904 kroner utgjør til sammen ordningens overdekning.

Pensjonsordningen har beregnet solvensmarginkrav etter lignende regler som gjelder for private pensjonskasser i henhold til administrasjonsinstruksen fra Arbeids- og sosialdepartementet gjeldende fra 2011. Beregnet solvensmarginkrav pr. 31.12.2018 er 268 714 617 kroner, se beregning i note 15 nedenfor.

Solvensmarginkravet skal dekkes innenfor annen opptjent egenkapital. Annen opptjent egenkapital, eksklusiv solvensmarginkravet, men med tillegg av kursreguleringsfondet, utgjør 1 960 435 993 kroner. Dette utgjør ordningens bufferkapital.

Note 11 | Premiereserve

Pensjonsordningen for apotekvirksomhet er kun pliktig til å gjennomføre forsikringsteknisk beregning av fremtidige forpliktelser hvert femte år. Styret har likevel valgt å foreta årlige forsikringstekniske beregninger. Resultatet av beregningene benyttes også til regnskapsformål.

Premiereserven beregnes som nåverdien av opptjente pensjonsrettigheter pr. 31.12.2018. Premiereserven skal dekke fremtidige pensjoner opptjent på balansedato for ordningens medlemmer. For pensjonistene er premiereserven nåverdien av gjenstående pensjonsutbetalinger. Beregning av avsetningen følger regelverket for private pensjonskasser så langt det passer.

Det benyttes beregningsgrunnlaget K2005 med en beregningsrente på 3 prosent. Dødelighet ved opplevelsesrisiko er styrket med 15 % sikkerhetsmargin for begge kjønn.

Uføreforutsetningen er basert på beregningsgrunnlaget K1963 styrket med en faktor på 2,5.

Administrasjonsreserven tar høyde for de forventede fremtidige kostnader knyttet til utbetaling av pensjonene. Administrasjonsreserven beregnes ikke særskilt, men inngår i premiereserven. Pensjonsordningen for apotekvirksomhet har valgt å foreta avsetning for de fremtidige kostnadene tilsvarende 4 prosent av de beregnede pensjonsforpliktelsene. Det er avsatt for løpende pensjonister, aktive og oppsatte medlemmer (dvs. arbeidstakere som har sluttet i medlemsberettiget stilling og som har opptjent rettighet).

Note 12 | Særskilt forpliktelse – for regulering av pensjoner

For virksomheter som meldte seg ut av pensjonsordningen med virkning fra 1.1.2017 og 1.1.2018 ble det foretatt engangsoppgjør for den beregnede kostnaden ved fremtidig regulering av pensjoner. Engangsoppgjøret i 2017 utgjorde 87 883 720 kroner, mens engangsoppgjøret i 2018 utgjorde 11 715 220 kroner. Engangsoppgjørene ble avsatt som særskilt forpliktelse i balansen.

Den faktiske kostnaden for regulering av pensjoner det enkelte år gjenspeiles i premiereserven. Den særskilte avsetningen for beregnet reguleringskostnad reduseres derfor årlig med 1/10-del av opprinnelig beløp. Rest særskilt forpliktelse pr. 31.12.2018 er 80 850 674 kroner.

Note 13 | Disponering av årets resultat

Årets overskudd på 258 440 848 kroner avsettes til annen opptjent egenkapital.

Annen opptjent egenkapital utgjør pr 31.12.2018 totalt 1 806 637 705 kroner. Annen opptjent egenkapital og kursreguleringsfondet utgjør til sammen ordningens overdekning.

Note 14 | Spesifikasjon av endringer i opptjent egenkapital

Pr. 31.12.2018 utgjør opptjent egenkapital 1 806 637 705 kroner.

Virksomheter som meldte seg ut av pensjonsordningen med virkning fra 1.1.2018 fikk tilført en beregnet andel av overdekningen i pensjonsordningen. Dette reduserer opptjent egenkapital med 5 497 117 kroner i 2018.

Endringen i opptjent egenkapital i 2018 kan vises som følger:

Opptjent egenkapital pr. 31.12.2017	1 553 693 974
- Avregnet andel egenkapital i forbindelse med utmelding	-5 497 117
+ Årets overskudd avsettes til annen opptjent egenkapital	258 440 848
= Opptjent egenkapital pr. 31.12.2018	1 806 637 705

Note 15 | Beregning av solvensmarginkrav

Pr. 31.12.2018 er solvensmarginkravet beregnet å utgjøre 268 714 617 kroner.

Beregningsgrunnlaget for solvensmarginkravet pr. 31.12.2018 er som følger:

	Beregnings- grunnlag	Beregnings- faktor	Beregnet solvens- marginkrav
Premiereserve alderspensjon	6 331 848 398	4,00 %	253 273 937
Dødelighetsrisiko (udekket risiko, brutto)	198 700 773	0,30 %	596 102
Uførepensjon og premiefritak (gjennomsnittlig brutto erstatningskostnad 2016–2018)	57 094 532	26,00 %	14 844 578
Sum solvensmarginkrav pr. 31.12.2018			268 714 617

Note 16 | Forenklet Solvenskapitalkrav

Et nytt bindende kapitalkrav - forenklet solvenskapitalkrav – trådte i kraft for pensjonskasser fra 1.1.2019. Kravet er en forenklet versjon av Solvens II-regelverket som gjelder for forsikringsforetak og er basert på Finanstilsynets stresstest, med enkelte tilpasninger.

Pensjonsordningen for apotekvirksomhet har gjort foreløpige beregninger av nytt forenklet solvenskapitalkrav basert på regnskapet per 31.12.2018. Foreløpig beregnet forenklet solvenskapitalkrav utgjør 1 045 millioner kroner. Bufferkapitalen overstiger det forenklede solvenskapitalkravet med 1 099 millioner kroner. I beregningen av bufferkapital er det tatt hensyn til overgangsregelen fra Finanstilsynet for oppjustering av premiereserven til virkelig verdi. Overgangsregelen innebærer at effekten av oppjusteringen til virkelig verdi fordeles over 16 år. I beregningen er det forutsatt at resterende oppjustering utgjør 13/16-deler. Uten bruk av overgangsregelen er bufferkapitalen beregnet å overstige det forenklede solvenskapitalkravet med 731 millioner kroner.

Note 17 | Premieinnbetalinger

Det er innbetalt 709 344 696 kroner i premie fra medlemmene i 2018. Til sammenligning er det bokført premieinntekter med 693 130 488 kroner. Tilsvarende ble det i 2017 innbetalt 658 854 250 kroner i premie fra medlemmene, og bokført premieinntekter med 663 757 581 kroner. Forskjellen mellom premieinntekter og premieinnbetalinger består av endringen i premier som er fakturert, men ikke betalt samt periodisering av opptjente premieinntekter.

Note 18 | Pensjoner

Av utgiftsførte pensjoner utgjør 563 665 kroner avskrivninger i forbindelse med for mye utbetalte pensjoner. Tilsvarende tall for 2017 var 679 074 kroner.

Note 19 | Forvaltningskostnader

Samlede forvaltningskostnader utgjør 26 057 279 kroner. Det har vært 3 ansatte i pensjonsordningen i 2018. Lønn og sosiale kostnader til disse tre kapitalforvalterne utgjør 9 069 511 kroner i 2018 og inngår i forvaltningskostnadene.

Note 20 | Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader

Pensjonsordningen administreres av Statens pensjonskasse. Det er i 2018 utgiftsført 15 777 216 kroner for kjøp av tjenester i forbindelse med administrasjon av pensjonsordningen, herunder kostnader til regnskapsføring, aktuærtjenester og administrasjon av pensjoner. Videre er det utgiftsført 327 956 kroner for revisjon inkludert merverdiavgift. Hele beløpet gjelder ordinære revisjonstjenester. Honorar til styret er utgiftsført med 339 482 kroner. Kostnader til betalingsformidling utgjør 479 068 kroner, mens diverse andre kostnader og kostnadsrefusjoner utgjør i alt netto 108 887 kroner. Samlet utgjør de forsikringsrelaterte administrasjonskostnadene 17 032 609 kroner.

Det er i 2018 utbetalt honorar til medlemmene av styret i ordningen som følger:

Finn Melbø, leder	68 594
Stein Gjerding	68 594
Renate Messel Hegre	58 130
Trond Teisberg	68 594
Greta Torbergsen	66 850
Kjell Morten Aune (vara)	8 720
Totalt	339 482

Note 21 | Kapitalavkastning

Beregnet avkastning for totalporteføljen utgjør:

År:	2018	2017	2016	2015	2014
Avkastning i % (verdijustert):	1,75	5,12	4,83	2,37	6,61
Avkastning i % (bokført):	3,08	2,63	6,48	1,38	4,47*

* Korrigert ifm årsregnskapet for 2015

Kapitalavkastningen over er beregnet for den samlede porteføljen; kollektivporteføljen og selskapsporteføljen. For private pensjonskasser var det fra 2009 et krav at kapitalavkastningen beregnes for kollektivporteføljen under ett.

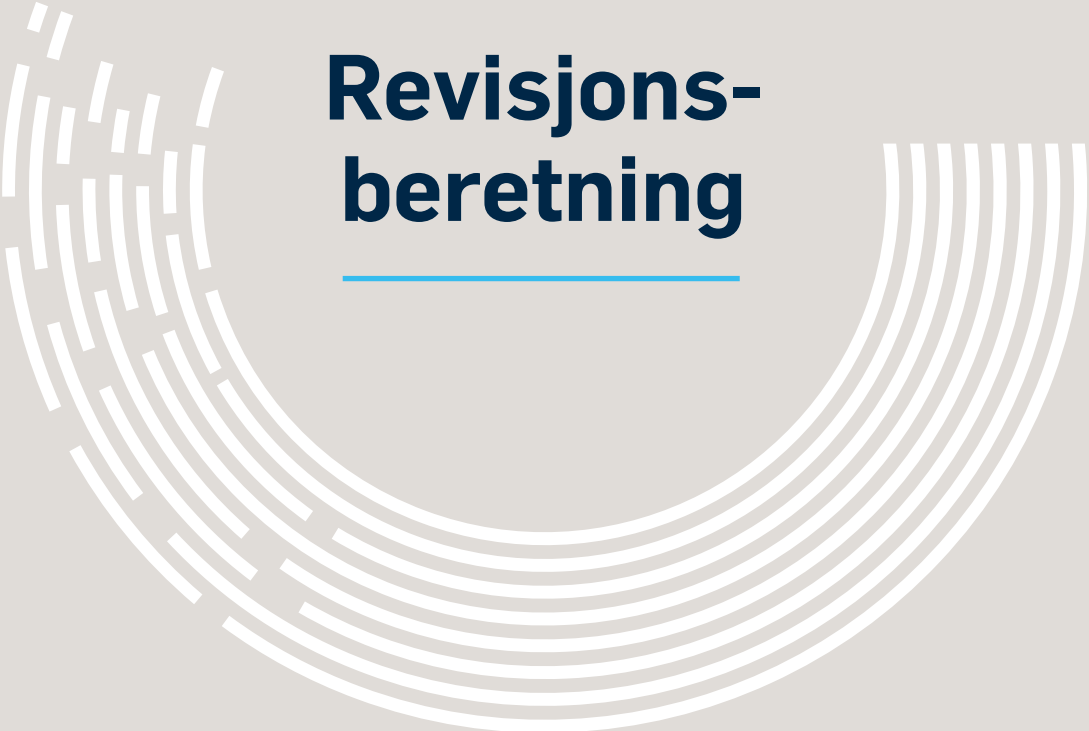
Note 22 | Resultatanalyse

Pensjonsplanendringer:	0,00 MNOK
Renteresultat ¹⁾	-53,64 MNOK
Risikoresultat ²⁾	6,25 MNOKK
Øvrig resultat ³⁾	169,62 MNOKK
Administrasjonsresultat	0,00 MNOK
Forsikringsresultat:	122,23 MNOK

1) 1) Renteresultat er differansen mellom faktisk avkastning og beregningsrente i premiereserven.

2) Risikoresultatet er sammenstilling av risikoinntekter minus risikoutgifter. Risikoinntekter er faktisk innbetalt og teknisk beregnet risikopremie for død og uførhet, samt dødelighetsarv. Risikoutgifter er tilførte avsetninger for risikohendelser.

3) Resultatført differanse mellom fakturert og faktisk beregnet premie. Et negativt øvrig resultat vil indikere at det er betalt for lite premie.

Revisjons- beretning

Revisjonsberetning

Statsautoriserte revisorer
Ernst & Young AS

Dronning Eufemias gate 5, NO-0191 Oslo
Postboks 1156 Sentrum, NO-0107 Oslo

Foretaksregisteret: NO 976 389 387 MVA
Tlf: +47 24 00 24 00

www.ey.no
Medlemmer av Den norske Revisorforening

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Til styret i Pensjonsordningen for apotekvirksomhet

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Pensjonsordningen for apotekvirksomhet som består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av pensjonsordningens finansielle stilling per 31. desember 2018, og av dens resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av pensjonsordningen i samsvar med de relevante etiske kravene i Norge knyttet til revisjon slik det kreves i lov og forskrift. Vi har også overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Øvrig informasjon omfatter informasjon i pensjonsordningens årsrapport bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Styret er ansvarlig for den øvrige informasjonen. Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke den øvrige informasjonen, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen og årsregnskapet eller kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets ansvar for årsregnskapet

Styret er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Styret er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må styret ta standpunkt til pensjonsordningens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre styret enten har til hensikt å avvikle pensjonsordningen eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe annet realistisk alternativ.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon

A member firm of Ernst & Young Global Limited

2

utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan skyldes misligheter eller feil og er å anse som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll;
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av pensjonsordningens interne kontroll;
- vurderer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av styret er rimelige;
- konkluderer vi på om styrets bruk av fortsatt drift-forutsetningen er hensiktsmessig, og, basert på innhentede revisjonsbevis, hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape betydelig tvil om pensjonsordningens evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det foreligger vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet. Hvis slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, må vi modifisere vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet frem til datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at pensjonsordningens evne til fortsatt drift ikke lenger er til stede;
- vurderer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen, tidspunktet for vårt revisjonsarbeid og eventuelle vesentlige funn i vår revisjon, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom vårt arbeid.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at styret har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av pensjonsordningens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Oslo, 8. april 2019
ERNST & YOUNG AS

Knut Aker
statsautorisert revisor

Uavhengig revisors beretning – Pensjonsordningen for apotekvirksomhet

A member firm of Ernst & Young Global Limited

Innsikt

Pensjonsforpliktelser

→ **Forsikringstekniske avsetninger i Pensjonsordningen for apotekvirksomhet (POA) økte med 382 millioner kroner i 2018. Pr. 31.12.2018 er premiereserven beregnet til 7 657 millioner kroner.**

Premiereserve er definert som nåverdien av opptjente pensjonsrettigheter ved balansedato. Nåverdien kommer frem ved å neddiskontere de forventede framtidige pensjonsutbetalingene med en beregningsrente på 3 prosent.

I tillegg benyttes det et grunnlag med

- (i) sannsynligheter for å overleve og få utbetalt alderspensjon,
- (ii) sannsynligheter for å bli arbeidsufør og få utbetalt uførepensjon, og
- (iii) sannsynligheter for å dø og etterlate seg familie-medlemmer som har rett til ektefelle- eller barnepensjon.

I 2018 er det ikke gjort noen endringer i de aktuarielle forutsetningene. Dette innebærer at beregningene er gjennomført med dødelighetstariffen K2005 styrket med 15 prosent sikkerhetsmarginer for begge kjønn, og uføretariffen K1963 styrket med 250 prosent.

Beregningsrente, ett års opptjening for aktive og regulering av pensjonsgrunnlag eller pensjonsytelse er med på å bygge opp premiereserven. På den andre siden reduserer pensjonsutbetalingene premiereserven.

Forsikringsresultat

Forsikringsresultatet er positivt og splittes opp i tre ulike resultat: renteresultat, risikoresultat og øvrig resultat.

Renteresultat -54 millioner

Renteresultatet er negativt, noe som vil si at avkastningen (1,75 prosent) på pensjonsmidlene har vært lavere enn beregningsrenten (3,0 prosent) i premiereserven. Størrelsen på pensjonsmidlene er for tiden om lag 2 milliarder kroner høyere enn premiereserven.

Risikoresultat 6 millioner

Risikoresultatet er positivt med 6 millioner kroner. Dette innebærer at risikopremie beregnet etter gjeldende tariffer viste seg i år å være større enn netto premiereserveøkning som følge av faktiske risikohendelser gjennom året.

Øvrig resultat 170 millioner

Øvrig resultat er positivt. Dette er differansen mellom den premien som er fakturert gjennom året, og den premien som er beregnet i forsikringssystemet til SPK. Fakturert premie er beregnet med bakgrunn i en fast proSENTSATS (18,1 prosent) av pensjonsgrunnlaget. Aktuarielt beregnet premie oppdateres kontinuerlig gjennom året ettersom medlemmenes pensjonsrettigheter endrer seg.

Vurdering av pensjonsordningens økonomiske stilling

I en pensjonsordning som Pensjonsordningen for apotekvirksomhet, der forpliktelsene i sin helhet skal være sikret gjennom fondsoppbygging, bør verdien av midlene avsatt til pensjon (eiendeler) minst tilsvare størrelsen på de forsikringsmessige avsetninger for å kunne sikre en rimelig dekningsgrad i ordningen. Dette er i tråd med de krav som stilles til tilsvarende private ordninger, som er underlagt Forsikringsvirksomhetsloven.

Overdekningen i ordningen fortsetter å øke, og ved årsslutt 2018 var den på 2,2 milliarder kroner. Det innebærer en økning på 122 millioner kroner siste år, noe som er summen av de tre resultatene over.

Det er i hovedsak premieinntekter og flere år med god avkastning som har bidratt til den solide overdekningen. Premieinntektene er å regne som sikker inntekt, mens avkastningen er mer usikker. Premiesatsen på 18,1 prosent vil bidra til at pensjonskassen fortsetter å bygge nødvendig buffer, slik at den er i bedre stand til å møte det nye kapitalkravet for pensjonskasser som innføres i 2019.

Styret i pensjonskassen har fått presentert størrelsene fra Finanstilsynets Stresstest I og II for hvert kvartal. Beregningene varierer noe gjennom året, først og fremst som følge av endringer i rentekurvene som legges til grunn for å estimere premiereserve til «virkelig verdi».

POA rapporterer ikke til Finanstilsynet, men pensjonskasser som gjør det skal redegjøre for gjennomførte, planlagte og vurderte tiltak i stresstrapporteringen hvis bufferkapitalutnyttelsen overstiger 200 prosent. Pensjonsordningen for apotekvirksomhet har hatt en bufferkapitalutnyttelse på 60-65 prosent gjennom 2018. Den økonomiske situasjonen i pensjonskassen anses å være god gitt gjeldende overdekning, premiesats og soliditetskrav.

Premieinntekter og flere år med god avkastning gjør at POA er godt rustet til å møte nye kapitalkrav.

Kapitalforvaltning

→ POA har hatt en relativt lav aksjeandel i 2018, og til tross for sterkt fall i aksjemarkedene i fjerde kvartal ble avkastningen for året totalt på 1,75 prosent. Midler til forvaltning var 9,8 milliarder ved årsslutt

Kapitalforvaltningen i Pensjonsordningen for Apotekvirksomhet (POA) skal bidra til at ordningen kan oppfylle sine langsiktige forpliktelser uten for store variasjoner i premien. Målet er å oppnå så høy avkastning som mulig innenfor tilgjengelig risikokapasitet.

Investeringsstrategien til POA er vedtatt av styret. Risikonivået i investeringsporteføljen skal være slik at ordningen kan tilfredsstille lovpålagte krav med minst 99 prosent sannsynlighet.

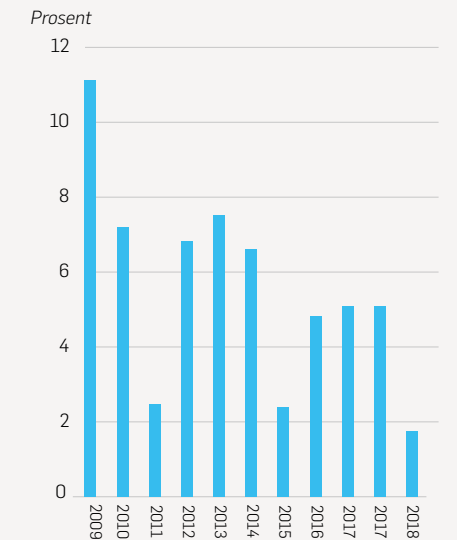
Resultater

POA har bevisst holdt en relativt lav aksjeeksponering gjennom 2018. Som følge av dette leverte investeringsporteføljen en positiv avkastning for året som helhet, til tross for et svært turbulent fjerde kvartal i aksjemarkedene. Verdijustert avkastning for 2019 ble på 1,75 prosent. Tidsvektet avkastning ble på 1,74 prosent.

Eiendomsinvesteringer har gitt en avkastning på hele 6,9 prosent i 2018, og bidro med dette sterkt til totalavkastningen. Også renteporteføljene har gitt gode positive avkastningsbidrag.

Aksjeporteføljen leverte godt i årets første måneder, men

Årlig avkastning POA

Figuren viser årlig avkastning for Pensjonsordningen for apotekvirksomhet for de 10 siste år.

turbulens i markedene i siste kvartal brakte prisene kraftig ned. Aksjeavkastningen endte dermed på -10,6 prosent for året som helhet.

Svingninger i resultatet er helt normalt i en portefølje med middels risiko slik som POA. Figuren på forrige side viser årlig tidsvektet avkastning på midlene de siste 10 år. Ordningen har ikke hatt noen år med negativ avkastning i denne perioden. Snittavkastning for 10-årsperioden er 5,6 prosent.

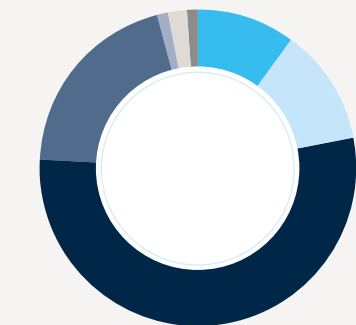
Aktivaallokering

Pensjonsordningen forvaltet ved utgangen av året totalt 9,8 milliarder kroner. Dette er en økning på 522 millioner gjennom året. Midler til forvaltning forventes fortsatt å vokse gjennom 2019 som følge av likviditetsoverskudd i ordningen og avkastning på midlene.

Administrasjonen arbeider kontinuerlig med å identifisere de investeringsmuligheter som gir best mulig utnyttelse av risikokapasiteten til POA. Gjennom 2018 økte investeringen i anleggsobligasjoner. Inn i 2019 har POA inkludert en andel investeringer i fremvoksende markeder – i første omgang i form av et aksjefond. Allokeringen til aksjer øker ikke totalt sett som følge av denne endringen.

I investeringsplanen for 2019 vedtok styret i tråd med administrasjonens anbefaling å videreføre risikonivået for 2018 inn i 2019. Administrasjonen vurderer at det fortsatt ser ut til å være moderat oppside i å ta finansiell risiko. Samtidig gir risikonivået nok handlingsrom til å opprettholde eksponering mot et bredt utvalg av aktivaklasser.

Aktivaallokering

Figuren over viser strategisk allokering i ulike aktivaklasser ved inngangen til 2019.

Regelverk i endring

→ **Ny personvernlovgiving, nytt pensjonskassedirektiv, nytt regelverk for offentlig tjenestepensjon og utredning av AFP i privat sektor er alle endringer som på ulike måter påvirker Pensjonsordningen for apotekvirksomhet.**

Nye regler for tjenestepensjon

I mars 2018 ble Regjeringen enige med partene i arbeidslivet om en ny pensjonsløsning for ansatte i offentlig sektor. Apotekansattes pensjonsordning er regulert i lov (lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet), og ytelsene tilsvarer i stor grad det som gjelder for offentlig ansatte etter lov om Statens pensjonskasse.

I oktober 2018 la Arbeids- og sosialdepartementet fram et høringsnotat som fulgte opp avtalen fra mars. Høringsnotatet inneholdt også forslag til tilsvarende løsning for apotekansatte, og endring i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet. Høringsfrist var 9. januar 2019, og en lovproposisjon er varslet våren 2019.

Hvorfor kommer det nye regler for offentlig tjenestepensjon?

Hovedårsaken til at tjenestepensjonsordningen endres er at vi lever lenger. I 2011 ble folketrygden endret, og levealdersjustering ble innført – også for offentlig tjenestepensjon. Det innebærer at man må stå lenger i jobb for få samme pensjon som eldre årskull. Jo yngre du er, jo lenger må du jobbe – fordi du forventes å bli enda eldre enn årskullene før deg.

I motsetning til i folketrygden er det i en offentlig tjeneste-

pensjonsordning begrenset mulighet til å demme opp for levealdersjusteringen ved å jobbe lenger, og lite å tjene på å stå i jobb etter at man har full opptjening (30 år). Det var bakgrunnen for at partene satte seg til forhandlingsbordet, og at man i mars 2018 fikk en avtale om en ny pensjonsløsning – en påslagspensjon - for offentlig sektor.

Ny pensjonsløsning for de som er født i 1963 og senere

Hovedpunktene i ny løsning er at det skal lønne seg å jobbe lenger. Det skal også bli lettere å veksle mellom offentlig og privat sektor uten å tape pensjon.

Ny pensjonsløsning vil gjelde for de som er født i 1963 og senere, og opptjening i den nye ordningen vil gjelde fra 2020. For de som er født i 1963 og senere vil ev. opptjening før 2020 beregnes etter gamle regler.

Ikke avklart – AFP og særalderspensjon

Avtalen fra mars 2018 skisserer også en ny offentlig avtalefestet pensjon (AFP). AFP omdannes fra en tidligere pensjonsordning til en livsvarig ytelse etter mønster av AFP i privat sektor. AFP skal kunne tas ut fleksibelt mellom 62 og 70 år, og det skal være mulig å kombinere AFP og jobb. Dersom ikke kravene til AFP oppfylles, kan man få en kompensasjon, som kalles betinget tjeneste-

pensjon. I likhet med AFP, er det en livsvarig ytelse som kommer i tillegg til den ordinære alderspensjonen.

Da høringsnotat for ny offentlig tjenstepensjon ble lagt fram høsten 2018, inneholdt det ikke lovforslag for en ny AFP-ordning. Det er fremdeles uavklarte spørsmål knyttet til bl.a. forholdet til AFP i privat sektor. AFP i privat sektor er under utredning, og regjeringen varslet derfor at de vil komme tilbake med lovforslag om AFP i god tid før 2025.

Alderspensjon til personer med særaldersgrense og alderspensjon til uføre er heller ikke avklart, og det pågår prosesser for å få landet nye regler for disse.

Nye personvernregler

Den nye personopplysningsloven trådte i kraft 20. juli 2018. Den nye loven er en direkte følge av EUs nye forordning for personvern (General Data Protection Regulation), også kalt GDPR. Statens pensjonskasse administrerer pensjonsordningen for apotekvirksomhet, og mye av sikkerhetsarbeidet i 2018 og foregående år har vært rettet mot å tilfredsstille kravene i ny personopplysningslov, og konsekvenser GDPR har for saksbehandling og systemløsninger.

Nytt pensjonskassedirektiv

I 2016 vedtok EU revidert tjenstepensjonsdirektiv - IORP II (Institutions for Occupational Retirement Provisions). Direktivet gjelder i EU fra 2019. Direktivet er revidert for å fremme større grad av harmonisering av regelverket for tjenstepensjonsforetak, i tillegg til å fremme transparens og god virksomhetsstyring.

De vesentligste endringene i direktivet er dermed på områdene virksomhetsstyring, opplysningsplikt overfor medlemmer, tilsyn, åpenhet om virksomheten og grensekryssende virksomhet.

IORP II-direktivet omfatter ikke nytt solvensregelverk. Direktivet er basert på minimumsharmonisering av regelverket for pensjonsforetak. Det er derfor handlingsrom for å legge strengere regler på noen områder ved gjennomføring av direktivet i nasjonal lovgivning. I Norge har myndighetene valgt å innføre et solvensbasert kapitalkrav. [Se omtale av dette på side 34.](#)

Høringsnotat for norsk gjennomføring av direktivet ble offentliggjort i februar 2019. Deler av direktivet er allerede

gjennomført i gjeldende norsk rett. Andre deler av direktivet foreslås gjennomført ved at flere av lovbestemmelsene i finansforetaksloven gjøres gjeldende for pensjonsforetak. De mer detaljerte kravene i direktivet foreslås gjennomført i forskrifter til finansforetaksloven.

FEBRUAR

- Arbeids- og sosialdepartementet og partene i arbeidslivet startet forhandlingene om ny offentlig tjenstepensjon.

MARS

- Natt til 3. mars ble Arbeids- og sosialdepartementet og partene i arbeidslivet enige om en avtale om ny pensjonsløsning for offentlig sektor.

APRIL

- Regjeringen la fram forslag til regler for hvordan offentlig tjenstepensjon, og tjenstepensjon fra POA, skal samordnes med folketrygden for de som er født i 1954 og senere.
- EØS-landene fikk utsatt fristen for å innføre EU sin nye personvernforordning (GDPR) til 1. juni.

MAI

- Onsdag 23. mai ble det klart at medlemmene i Unio, LO og YS stemte ja til avtalen om ny offentlig tjenstepensjon.

JUNI

- Akademikerne sa ja til avtalen om ny offentlig tjenstepensjon. Arbeids- og sosialminister Anniken Hauglie sa at høringsnotat ville komme til høsten.
- Endringer i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet. Endringene innebærer nye regler for samordning mellom tjenstepensjon og folketrygden for dem som er født i 1954 og senere.
- 8. juni ble nye soliditetsregler for pensjonskasser vedtatt. Det nye kapitalkravet – forenklet solvenskapitalkrav – gjelder for pensjonskassene fra 01.01.2019.
- Den 20. juni trådte EU sin nye personvernforordning, GDPR, i kraft.

OKTOBER

- Arbeids- og sosialdepartementet sendte lovforslag om ny offentlig tjenstepensjon ut på høring. Høringsforslaget omfattet også Pensjonsordningen for apotekvirksomhet. Høringsfrist 09.01.2019.

Aktiviteter knyttet til regelverksendringene

Nytt kapitalkrav fra 2019

→ **Fra 1. januar 2019 får norske pensjonskasser et nytt bindende kapitalkrav som også vil gjelde for Pensjonsordningen for apotekvirksomhet.**

Det nye kapitalkravet er basert på hovedprinsippene fra de solvensbaserte kapitalkravene som gjelder for forsikringsselskaper. Norske pensjonskasser er i snitt betydelig mindre enn forsikringsselskapene, og har ofte begrensede driftsorganisasjoner. Det er derfor gjort forenklinger og tilpasninger i forhold til hva som gjelder for livsselskapene. Det nye kapitalkravet for pensjonskassene har fått navnet forenklet solvenskapitalkrav.

Et særnorsk krav

Det forenklede solvenskapitalkravet for pensjonskasser er et særnorsk krav. I forbindelse med innføring av nytt EU regelverk for pensjonskasser – IORP II (Institutions for Occupational Retirement Provisions) – har det vært diskutert om det skulle inkluderes et solvensbasert kapitalkrav. Dette ble ikke gjennomført i siste og gjeldende versjon av regelverket.

Utover krav til minimum størrelse på egenkapitalen, er det eneste bindende kapitalkravet for europeiske pensjonskasser solvensmarginkravet. Solvensmarginkravet tar utelukkende utgangspunkt i størrelsen på forpliktelsene. IORP-regelverket åpner imidlertid for at de enkelte nasjoner kan velge å innføre strengere kapitalkrav – slik Norge har valgt å gjøre ved å innføre forenklet solvenskapitalkrav.

Hva innebærer nytt kapitalkrav?

Det nye kapitalkravet binder i normale tilfeller betydelig mer kapital enn solvensmarginkravet, som har vært det gjeldende kravet også for norske pensjonskasser de siste årene. Det forenklede solvenskapitalkravet tar utgangs-

punkt i en totalrisikotilnærming, og ligner mye på det tidligere stresstestkravet som har blitt benyttet som et tilsynsverktøy de siste årene. Det er imidlertid gjort noen justeringer, bl.a. ved at rentekurven volatilitetsjusteres.

På tilsvarende måte som for livsselskapene innføres det også en innfasingsperiode på 13 år for den delen av kapitalkravet som gjelder oppjustering av forsikringsforpliktelsen til virkelig verdi.

Godt rustet til å møte endringene

Pensjonsordningen for apotekvirksomhet har gjennom tiltak på premiesiden og jevn, god tilførsel av avkastning på midlene gjennom flere år bygget en solid bufferkapital. Pensjonsordningen er dermed økonomisk sett meget godt rustet til å møte de nye kapitalkravene ved inngangen til 2019.

Samtidig med at forenklet solvenskapitalkrav innføres, oppheves detaljerte kvantitative investeringsbegrensninger for pensjonskasser som frem til årsskiftet har ligget i forskrift om pensjonsforetak. Kravene erstattes av et generelt krav til forsvarlighet i investeringene.

Statistikk

Statistikk

Bestand

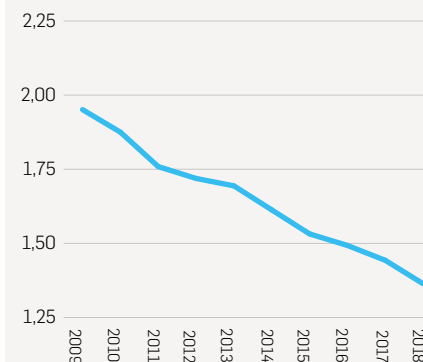
Medlemmer	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Aktive	6 515	6 561	6 689	7 125	7 274	7 422	7 585	7 645	7 704	7 527
Oppsatte*	5 783	6 093	6 245	6 386	6 564	6 767	7 175	7 522	7 925	8 331
Pensjonister	3 339	3 499	3 803	4 144	4 295	4 600	4 951	5 121	5 338	5 517
AFP	191	267	282	295	312	310	293	269	264	288
Alderspensjon	1611	1668	1825	2088	2202	2513	2955	3165	3368	3484
Uførepensjon	1185	1217	1367	1401	1422	1415	1335	1309	1329	1354
Ektefellepensjon	325	323	306	336	338	343	342	352	348	360
Barnepensjon	27	24	23	24	21	19	26	26	29	31
Forholdstall aktive/pensjonist	1,951	1,875	1,759	1,719	1,694	1,613	1,532	1,493	1,443	1,364
Forholdstall aktive per pensjonist og oppsatt	0,714	0,684	0,666	0,677	0,670	0,653	0,626	0,605	0,581	0,544

* Hvis du tidligere har vært ansatt hos en arbeidsgiver med tjenstepensjon i Pensjonsordningen for apotekvirksomhet, kan du ha tjent opp pensjonsrettigheter til en fremtidig pensjon. Dette kaller vi en oppsatt pensjon. I privat sektor brukes begrepet fripolise.

Alle oppgitte tall er antall poliser. En person kan ha flere poliser. Et eksempel på det er dersom en person har delvis uførepensjon, og er delvis i aktiv stilling. Personen vil da ha to poliser som tilsvarer disse forholdene. Samme person kan derfor telles flere ganger.

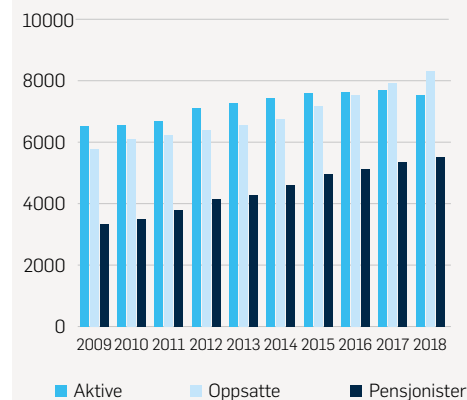
Grafen øverst til høyre viser utviklingen i forholdstallet aktive medlemmer (som er i stilling) per pensjonist i pensjonsordningen de siste ti år. I 2009 var det nesten to aktive medlemmer per pensjonist, mens det ved utgangen av 2018 er 1,36 aktive per pensjonist. Trenden er den samme som ellers i samfunnet. Vi lever lenger, og det blir færre yrkesaktive til å bære de fremtidige pensjonskostnadene. For pensjonsordningen betyr en utvikling hvor pensjonistbestanden øker mer enn den aktive bestanden, økte kostnader for å finansiere de kommende pensjonister.

Forholdstall aktive/pensjonister

Grafen viser utviklingen av forholdstallet aktive per pensjonist i bestanden siste ti år.

Bestandsutvikling

Aktive medlemmer

Aktive medlemmer i stilling

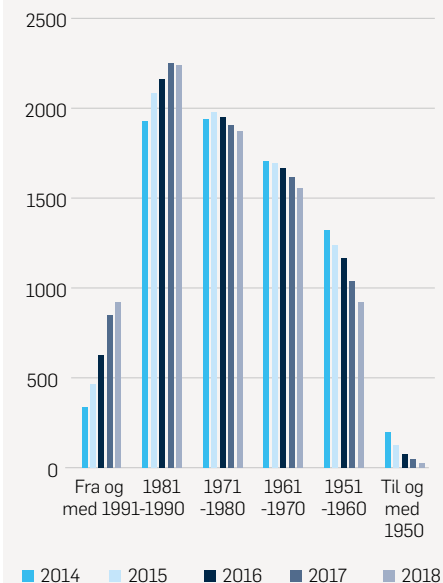
Stillingstittel	2018	Endring fra 2017
Apotekere	899	6
Provisorfarmasøyter	1 304	34
Reseptarfarmasøyter	1 481	6
Apotekteknikere	3 684	-223
Annet personell	158	-1

Tabellen viser fordeling av aktive medlemmer etter stillingstittel.

Aktiv medlemmer fordelt på årskull

Aktive	2014	2015	2016	2017	Kvinner	2018		Endring (2017-2018)
						Menn	Total	
Fra og med 1991	337	467	626	848	796	126	922	74
1981-1990	1 926	2 083	2 159	2 249	1 868	372	2 240	-9
1971-1980	1 936	1 975	1 949	1 906	1 628	243	1 871	-35
1961-1970	1 703	1 696	1 667	1 616	1 440	113	1 553	-63
1951-1960	1 320	1 237	1 167	1 040	842	76	918	-122
Til og med 1950	200	127	77	45	19	4	23	-22
Sum	7 422	7 585	7 645	7 704	6 593	933	7 527	-177

Aktive medlemmer fordelt på årskull

Tabellen viser utviklingen i aktive medlemmer fordelt på årskull i pensjonsordningen fra 2009 og frem til i dag. De eldre årskullene beveger seg ut av bestanden, mens de yngre kommer til.

Pensjonistbestand

Pensjonsart	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
AFP	191	267	282	295	312	310	293	269	264	288
Alderspensjon	1611	1668	1825	2088	2202	2513	2955	3165	3368	3484
Uførepensjon	1185	1217	1367	1401	1422	1415	1335	1309	1329	1354
Ektefellepensjon	325	323	306	336	338	343	342	352	348	360
Barnepensjon	27	24	23	24	21	19	26	26	29	31
Totalt	3 339	3 499	3 803	4 144	4 295	4 600	4 951	5 121	5 338	5 517

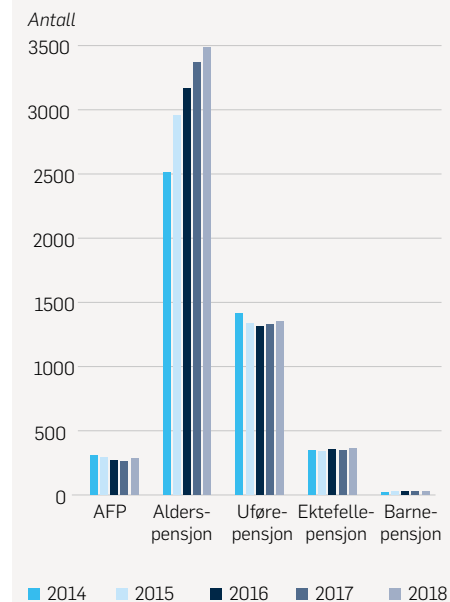
Tabellen viser utviklingen i pensjonistbestanden fra 2009 til i dag.

Utbetalte pensjoner 2018

Pensjonsart		Brutto utbetalt	%	Samordnings fradrag	%	Netto utbetalt	%
Alders- og AFP-pensjon	Menn	84 980 364	12,76 %	51 812 570	14,76 %	33 167 794	10,54 %
	Kvinner	487 035 348	73,14 %	282 225 571	80,38 %	204 809 777	65,07 %
	Totalt	572 015 712	85,90 %	334 038 141	95,14 %	237 977 571	75,60 %
Uførepensjon	Menn	3 528 768	0,53 %	152 056	0,04 %	3 376 712	1,07 %
	Kvinner	54 941 124	8,25 %	472 376	0,13 %	54 468 748	17,30 %
	Totalt	58 469 892	8,78 %	624 431	0,18 %	57 845 461	18,38 %
Enke-/Enkemannpensjon	Menn	15 906 396	2,39 %	7 774 924	2,21 %	8 131 472	2,58 %
	Kvinner	18 179 616	2,73 %	8 610 228	2,45 %	9 569 388	3,04 %
	Totalt	34 086 012	5,12 %	16 385 152	4,67 %	17 700 860	5,62 %
Barnepensjon	Menn	713 016	0,11 %	-16 838	0,00 %	729 854	0,23 %
	Kvinner	595 356	0,09 %	75 880	0,02 %	519 476	0,17 %
	Totalt	1 308 372	0,20 %	59 042	0,02 %	1 249 330	0,40 %
Alle pensjonister	Menn	105 128 544	15,79 %	59 722 712	17,01 %	45 405 832	14,42 %
	Kvinner	560 751 444	84,21 %	291 384 055	82,99 %	269 367 389	85,58 %
	Totalt	665 879 988	100,00 %	351 106 767	100,00 %	314 773 221	100,00 %

Tabellen viser hvor mye som ble utbetalt i 2018 fordelt på de ulike pensjonstypene og spesifisert for kjønn. Beløpene er i kroner. Bruttobeløpet viser det samlede beløpet som utbetales i sum fra folketrygden og apotekordningen. Nettobeløpet viser apotekordningens andel.

Pensjoner

Diagrammet viser utviklingen i antall pensjonister de siste fem årene, fordelt på pensjonsart. Antall pensjonister øker. Det er alderspensjonistene som står for veksten, mens de øvrige pensjonsartene er forholdsvis stabile.

Pensjonsordningen for apotekvirksomhet

Web: spk.no/apotekordningen

Telefon: 22 24 15 70

Postboks 10 Skøyen, 0212 Oslo

Det tas forbehold om trykkfeil.